

**Re-CAP:**

**Er EU's nye  
landbrugspolitik  
et skift i retningen af  
klimaretfærdighed?**



# Europas landbrugssektor har et retfærdighedsproblem

Landbruget står for  
**10,3%**  
af EU's  
drivhusgasemissioner

Mellem 2005 og 2016  
faldt antallet af land-  
brugsbedrifter på  
under 50 hektar med  
**29,4%**

## Fødevarerproduktion er et spørgsmål om klimaretfærdighed, men hvad betyder det egentlig?

Småbønder producerer 70 % af verdens fødevarer<sup>1</sup>. Små og bæredygtige producenter har været ryggraden i europæisk landbrug i årtier og har i århundreder været pionerer inden for modstandsdygtige og bæredygtige landbrugsmetoder, herunder agroøkologi og økologisk landbrug, med beviselige fordele for både biodiversiteten, klimaet og lokalsamfundene. Friends of the Earth Europe og La Via Campesina har længe opfordret til reformer, der kan støtte en grøn og retfærdig omstilling af landbruget. For reformer, **der støtter småbønder, styrker fødevareruværet, relokaliserer fødevarer og fremmer agroøkologiske metoder.**

Særligt jordbrugerne i det globale syd er og vil i stigende grad være blandt de første og hårdest ramte af klimaændringerne, særligt hvis Parisaftalens mål på 1,5 °C ikke nås. De nuværende europæiske politikker til bekæmpelse af klimaændringer er ikke i overensstemmelse med målet om en global opvarmning på 1,5 °C. De nuværende netto-nul-mål giver forurenerne mulighed for at fortsætte med at forurene og reducerer ikke drivhusgasudledningerne i overensstemmelse med Europas ansvar for at have forårsaget den klimatiske nødsituation.

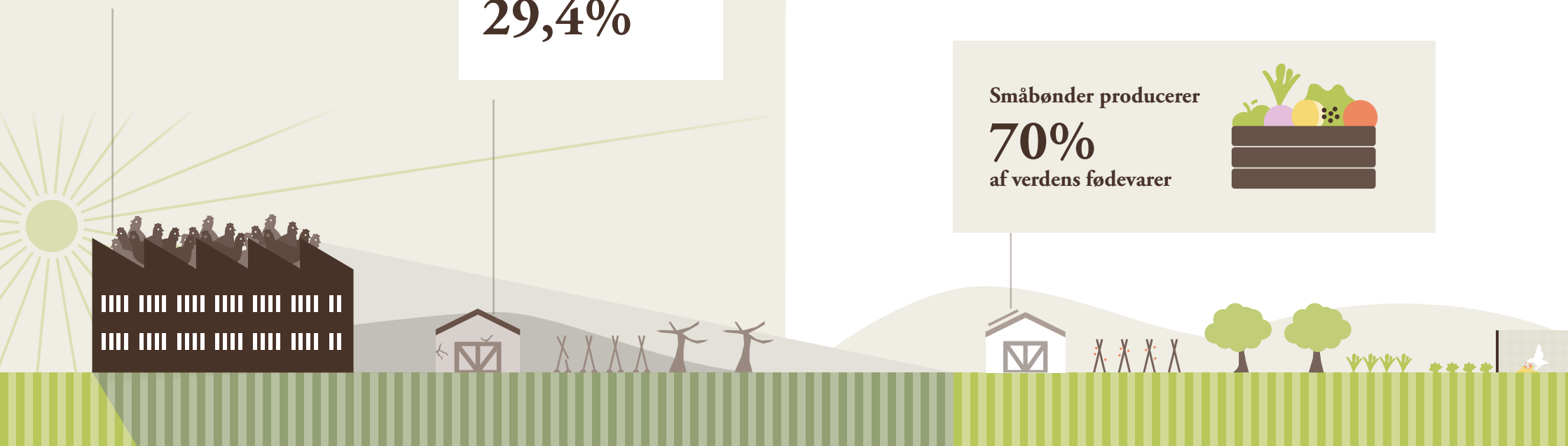
I EU skal landbrugssektoren stadig foretage **gennemgribende ændringer for at blive mere bæredygtig og retfærdig**. Landbruget står for 10,3 % af EU's drivhusgasemissioner, hvilket i høj grad skyldes industriel dyreopdræt. Mens små agroøkologiske produktioner i lille skala sikrer befolkningen på lang sigt, forurener fabrikslandbrug vores luft, jord og vand.

Hvert år bliver flere små landbrug tvunget ud af markedet på grund af disse industrielt drevne bedrifters markedsdominans og stigende priser. Den gennemsnitlige indkomst for en jordbruger i Europa er 50 % lavere end gennemsnitsindkomsten. Mellem 2005 og 2016 faldt antallet af landbrugsbedrifter på under 50 hektar med 29,4 %, men EU's landbrugspolitik har indtil videre ikke formået at vende denne tendens.

Småbønder producerer

**70%**

af verdens fødevarer



# Introduktion til den fælles landbrugspolitik

I 2021 afsluttede EU **reformen af den fælles landbrugspolitik, der definerer, hvordan en tredjedel af EU's budget skal bruges.** Den nye, fælles landbrugspolitik vil uddele næsten 270 milliarder EUR til over 6 millioner landmænd fra 2023 til 2027<sup>2</sup>.

Den måde, hvorpå disse penge fordeles og bruges, kan skabe en ny magtbalance i fødevarerforsyningskæderne og dermed potentielt skabe en mere retfærdig landbrugssektor ved at støtte små landbrugere, udvikling af landdistrikter og bæredygtige landbrugsmetoder. Eller også kan det blive et instrument, som yderligere forankrer ulighederne og finansierer de store, forurenende virksomheder.



Så i hvor høj grad er den nye, fælles landbrugspolitik et redskab til at skabe et bæredygtigt og retfærdigt landbrugssystem? Lad os dykke ned i detaljerne.

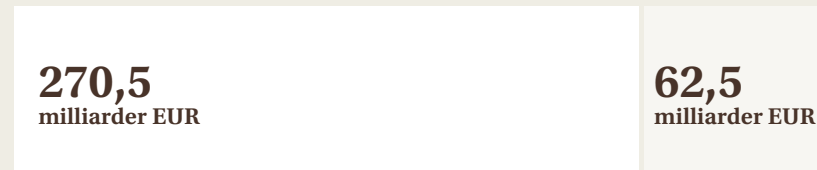
# Hvad bruges midlerne fra den fælles landbrugspolitik på?

Midlerne fra den fælles landbrugspolitik fordeles i henhold til et system, som afgør, hvem der får hvad, og pengene er forbundet med visse betingelser. Det er som minimum nødvendigt at vide følgende:

- **Finansieringen af den fælles landbrugspolitik er opdelt i to søjler.** Søjle 1 er den største med op til 207,5 milliarder EUR, der udbetales som indkomststøtte til jordbrugerne. De resterende 62,5 milliarder EUR går til at fremme udviklingen af landdistrikterne<sup>3</sup>.
- **Begge søjler af fonde er forbundet med visse betingelser**, som modtagerne skal opfylde for at få midlerne. Nedenfor er beskrevet nogle væsentlige eksempler:
  - Medlemsstaterne skal bruge mindst 25 % af deres indkomststøtte til "øko-ordninger", som er frivillige ordninger til fremme af praksis, der er god for miljøet, klimaet eller dyrevelfærden.
  - Medlemsstaterne skal afsætte mindst 10 % af indkomststøtten til mindre bedrifter.
  - Mindst 3 % af udgifterne skal gå til at støtte unge jordbrugere.

Indkomststøtten til landmænd

Udviklingen af landdistrikterne



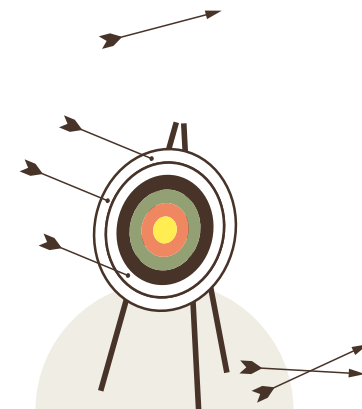
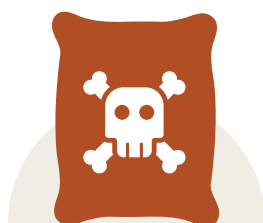
# Hvem har noget at skulle have sagt i den nye fælles landbrugspolitik?

Reformer af den fælles landbrugspolitik foreslås først af Europa-Kommissionen og drøftes derefter med henholdsvis Europa-Parlamentet og medlemsstaternes landbrugsministre i ministerrådet, der også kan stille ændringsforslag. Denne politik har gennemgået en reformproces hvert 7. år siden 1960'erne, og hver reform kan tage 2-3 år.

Efter godkendelsen er det op til medlemsstaterne i henhold til ændringerne i den seneste reform at udarbejde deres egne nationale strategiplaner for at bestemme, hvordan midlerne skal anvendes i overensstemmelse med kriterierne i den fælles landbrugspolitik. Disse planer vil blive godkendt af Europa-Kommissionen i løbet af 2022, og **de nye regler for den fælles landbrugspolitik vil derefter blive indført fra 2023.**

# Fremmer den nye, fælles landbrugspolitik klimaretfærdighed?

EU hævder, at den nye, fælles landbrugspolitik skaber en mere retfærdig landbrugssektor og tager fat på klimaforpligtelserne. Men kigger vi på detaljerne, tegner der sig et andet billede. Den nye politik **fortsætter med at støtte store landbrugsvirksomheder, true de små landmænds levebrød og behandle retfærdighed og bæredygtighed som en fodnote i stedet for en grundlæggende del af landbrugets fremtid.** I sin nuværende form er det usandsynligt, at den nye, fælles landbrugspolitik virkelig vil reducere drivhusgasemissionerne. Her er de væsentligste årsager til dette:



## De store landbrug får de fleste penge.

Jordbrugerne får penge på grundlag af, hvor store deres marker er. Tidligere har 2 % af modtagerne fået 30 % af pengene. Den begrænsede mængde omfordelingsmekanismer i reformen af den fælles landbrugspolitik er formentlig ikke nok til at løse dette problem. Det betyder, at EU endnu en gang kan komme til at betale milliarder i støtte til det industrielle landbrug. En begrænsning af betalingerne for at undgå uforholdsmæssigt store udgifter til store bedrifter er også kun valgfri.

## Klima- og miljøforanstaltninger er frivillige.

De foranstaltninger, der kan sikre en mere retfærdig og ligelig landbrugssektor er valgfrie tillægsforanstaltninger. Jordbrugere, der anvender nationale miljøordninger, gør det på frivillig basis. Betingelserne for at gøre landbrugssektoren mere retfærdig er frivillige indtil 2025, og medlemsstaterne har lov til at underudnytte økoordinationerne i en to-årig „læringsperiode“. Det betyder, at jordbrugerne ikke har noget reelt incitament til at indføre miljøvenlige metoder, og at de små og bæredygtige bedrifter kun høster få fordele for deres sociale og miljøvenlige fødevarerproduktion.

## Der er masser af smuthuller.

En fjerdedel af indkomststøtten er øremærket til „miljøordninger“, men kriterierne for en miljøordning er så brede, at de risikerer at være meningsløse. En række juridiske smuthuller og undtagelser giver medlemsstaterne mulighed for at udvande midlerne yderligere. Det betyder, at det er op til medlemsstaterne at gøre god brug af miljøordningerne.

## Tilsynet er svagt.

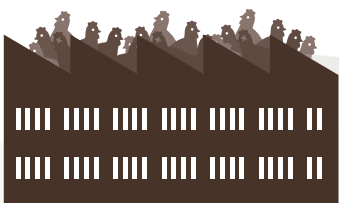
Foranstaltningerne til monitorering af gennemførelsen af de nationale strategiplaner samt sanktionering af manglende opfyldelse af betingelserne er meget svage. Dette svækker endnu en gang effektiviteten af betingelserne for støtte.

## Medlemsstaterne kommer til kort.

Til og med december 2021 er ingen af de foreslåede nationale strategiplaner tilstrækkelige til at opfylde klimaindsatsmålene i den fælles landbrugspolitik<sup>4</sup>.

Den seneste reform af den fælles landbrugspolitik kunne have finansieret betydelig social og økonomisk støtte til små, bæredygtige landbrugere, fremmet miljøvenlige landbrugsteknikker og opbygget et mere stabilt, retfærdigt og modstandsdygtigt fødevarer system. I stedet **baner udformningen af denne roste politik vejen for en uddybning af eksisterende uligheder, den yderligere finansiering af fossile brændstoffer, tab af biodiversitet og yderligere destabilisering af små jordbrugeres levebrød.**

Denne reform skulle have taget fat på både klimakrisen og den sociale uretfærdighed i landbruget - i stedet tog den fat på ingen af delene.



# Hvad sker der nu?

Medlemslandene har nu ansvaret for at udarbejde og gennemføre de nationale strategiplaner, så de er mere ambitiøse end de svage forpligtelser i den fælles landbrugspolitik. Et ansvar for at **bruge de tilgængelige midler rade den fælles landbrugspolitik til at støtte foranstaltninger til fremme af retfærdighed og bæredygtighed**. De næste år er en skillevej. Enten kan det blive en rejse mod større uligheder og miljøforringelser eller en rejse, der understøtter retfærdighed og klimaet - og sikrer en fremtid for landbruget, som vi faktisk ønsker.



## Slutnoter

- 1 ETCC Group (2017). Who will feed us? The Industrial food chain vs the peasant food web. Val David: ETC Group
- 2 [https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/food-farming-fisheries/key\\_policies/documents/factsheet-cap-reform-to-fit-european-green-deal\\_en.pdf](https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/food-farming-fisheries/key_policies/documents/factsheet-cap-reform-to-fit-european-green-deal_en.pdf)
- 3 [https://ec.europa.eu/info/food-farming-fisheries/key-policies/common-agricultural-policy/financing-cap/cap-funds\\_en](https://ec.europa.eu/info/food-farming-fisheries/key-policies/common-agricultural-policy/financing-cap/cap-funds_en)
- 4 <https://www.birdlife.org/news/2021/11/17/cap-national-strategic-plans-assessment-nov2021/>

